

derada: el sentit de la llengua sempre és dominat pel sentit de la responsabilitat periodística, la de l'escriptor que exposa i opina amb una passió i un compromís llunyans de la ironia planiana.

La llàstima és que Ibáñez Escofet no ha disposat dels anys de jubilació suficients per a crear un gruix d'obra catalana que sigui comparable a la del perio-

dista de Sant Feliu de Guíxols. Tal com van les coses, molts dels periodistes amb qualitat literària de les noves generacions semblen abocats al mateix destí: haver de confiar en la vitalitat de la seva vellesa per aconseguir un lloc en la història de la literatura catalana.

Lluís SERRASOLSAS

Carles MIRALLES, *La mà de l'arquer*. Barcelona, Columna Edicions, 1990. («Auria», núm. 21.) 65 ps.

Si estem d'acord que la poesia és una art certament delicada que demana, a més de sensibilitat i temps, un especial domini de la llengua i, doncs, de les seves possibilitats musicals, també admitem que durant els darrers anys el gènere ha tingut, si mai no, prou malmetadors entre els nostres practicants; els exemples són innombrables i, ara mateix, tampoc no ve a tomb relacionar-los. Ben al contrari, és millor destacar l'aparició o la reparació d'alguns poemaris de franca qualitat, posem per cas, de Maria Àngels Anglada, Josep Grau, Narcís Comadira, Jaume Medina, Miquel Àngel Riera o Jordi Sarsanedas, i encabir-hi tot seguit i sense reserves el nom de Carles Miralles (Barcelona 1944), ara que, després de gairebé deu anys de silenci, ens acaba de sorprendre amb un poemari extraordinàriament ambiciós i savi: *La mà de l'arquer*. És tot just el seu tercer títol, però és evident que, juntament amb *La terra humida* (1965) i *Camí dels arbres i de tu. Per fi la tortuga* (1981), arrodoneix de sobres un dels *corpus* més intensament rics de la lírica actual tant pel cúmul de referents literàrio-culturals utilitzats com per la seva manifesta elegància i pulcritud formals. Poeta cultivat, doncs, i esforçat artesà de la llengua, pocs companys d'ofici el retiren en enginy, contenció i sonoritat poètiques.

És un dir, però, que hem passat deu anys sense el Miralles poeta i, més concretament, sense *La mà de l'arquer*, si atenem que ja l'autor n'havia donat diverses mostres a partir —que sapiguem— del 1985. Ens referim a les sèries de poemes lliurades, primer, a revistes com «Clot» (núm. 8) i «Reduccions» (núms. 32 i 41) i, més cap aquí, als poemes recollits a l'antologia «25 poetes del Premi Amadeu Oller» (1989); a més, «Re-

duccions» aventurava, respectivament, *Arbre en el món i a l'alba* i *On abasta el dolor el coneixement* com a títols provisionals del volum en preparació. Títols que, ara ho veiem, l'autor ha sacrificat finalment per l'actual *La mà de l'arquer*, on els poemes ja èdits prenen un nou i més alt sentit dins la definitiva organització de llibre clos. Tot plegat, però, es tracta de dades vàries d'una gènesi que ja mig prefiguraven, amb l'avanç de la imatgeria i la simbologia més fonamentals d'ara, quin podia ser el tema central del poemari: la tensió constant entre la vida i la mort servida allegòricament, si es vol, amb elements propis d'una narració cosmogònica de creació i destrucció del món i de l'home. El volum, així, s'estructura en tres parts, amb dotze poemes la primera i la segona, i un de sol la tercera, que sembla imprimir caràcter cíclic a tota la mítica anterior. La primera part, primigènia i atemporal, entreveu un déu tellúric com a arquer creador d'una vida desfermada i apoteòsica que ja té en l'amor —plaer i dolor alhora— una de les seves expressions més altes, tal i com extrema l'estampa paradisiaca del poema cinquè, que conté un dels versos més bells de tot el llibre: «El riure és inventat als llavis d'ella.» Però ja hi ha també, per negar aquesta vida, «la mort que és fosca». En tot cas, però, aquesta primera part es clou amb l'esperança que «la puresa del cant / s'eleva com un alba / del dedins de la fosca». Per això la segona part s'obre amb la figura del poeta-cantor com a «arquer de mots», un Orfeu que tan aviat pot revestir caràcter màntic (Apollo) com messiànic (Jesucrist). Es tracta, ras i curt, del nou demiürg que prova d'ordenar el món amb la paraula, de salvar-lo en definitiva. Però serà debades; «Cérvol i naufrag / reconeix-te, doncs, víctima / cremada

per l'espasa / i oferta a tots, poeta». Per això, Jesucrist, tot i ser rebut «com un rei», és crucificat, i Antigona —«la núvia blanca / s'arrapa a les arrels del no i del mai»— també és condemnada a mort. D'aquí la mena de cataclisme diluvià final i la formulació, amb Èsquil, d'una certesa estremidora: «on abasta el dolor el coneixement.» La mort, doncs, és indefugible: «mar ja no mar: abisme.» I, tot plegat, perquè «la vida llinda al nord / amb els morts i la fosca: vida d'altres, camins / que no has de caminar; / i al sud amb una angúnia / de dies ja viscuts».

A banda les fluències procedents de diverses literatures antigues, especialment de la Bíblia i de la clàssica grega, a *La mà de l'arquer* hi ressonen fortes les veus de dos autors de capçalera que Mi-

ralles, com proven no debades els excel·lents assaigs que n'ha lliurat, coneix pla de sobres: Carles Riba i, sobretot, Salvador Espriu. Així, el ventall de colors —del blanc al negre passant per la plenitud dels vermells— d'un dia qualsevol metaforitzant el pas del temps ens evoca fàcilment el cromatisme de *Les elegies de Bierville*. Altrament, la recurrència a símbols i a imatges com l'alba, els arbres, els ocells, les ales, la neu, la barca, etc., sembla remetre més aviat a l'univers poètic d'Espriu, sobretot a l'Espriu de *Les hores* i de *Final del laberint*; perquè també *La mà de l'arquer* ens mostra, si es vol, la bella imatge de la sageta com a delineadora de la vida moridora.

Antoni PLADEVALL I ARUMÍ

Àlex SUSANNA, *Les anelles dels anys*. Barcelona, Edicions Proa, 1991. («Els Llibres de l'Óssa Menor», núm. 160.) 88 ps.

«T'adones, sí, que cada cop més viure és aprendre a callar.»

(Àlex SUSANNA, *Les anelles dels anys*)

Només els dos versos de Josep Carner que tanquen el darrer llibre d'Àlex Susanna —premi Carles Riba 1990 (?)— aconseguen que el lector pugui veure satisfetes les expectatives que les advocacions inicials (Guerau de Liost, Màrius Torres i Jordi Pere Cerdà) li havien creat.

Entremig, els poemes de *Les anelles dels anys* no fan sinó decebre'l: són una interpretació histriònica. En efecte, un cop llegits, un hom sospita que amb la tria dels fragments d'aquests poetes Susanna vol legitimar amb una tradició establerta la decisió de fer un llibre de poemes amb motiu del seu trentè aniversari. Susanna pretén vendre un producte amb la garantia de l'etiqueta tàcita de «poesia de l'experiència», en aquest cas de l'experiència de no poder tenir mai més vint anys. D'haver d'assumir, doncs, la presumpció maduresa i tot allò que la tradició literària ens diu que aquesta suposa: decadència física, pèrdua de les il·lusions, consciència de la mort, etc. El resultat, però, és la pura banalitat o, en el pitjor dels casos, el ridícul. I ben segur que aquesta no n'era la intenció, perquè fóra una aposta excessiva *fer servir* la mort d'amics cèlebres o de parents per exhibir-se amb posa de *finalment adult* escrivint coses com ara: «Se'n van

els vius sense a penes dir res, com de puntetes, cap a regions ignotes d'on ja no torna més la seva veu.»

Sobretot si el lector no s'ho pot creure. I no ho pot fer perquè a *Les anelles dels anys* s'hi veuen els trucs:

El sofregit de lectures més o menys pròximes: «Sembla com si la vida llisqués més fàcilment en aquests jardins de preservada intimitat: claps d'humida gespa formen una illa de verdor en ple traüt de la ciutat.»

La pretesa filigrana dels colloquialismes com a porta d'alguna cosa més profunda: «Hi ha uns dies de dubte en què no saps què posar-te i surts de casa indecís, poc segur d'haver encertat la roba justa: el temps és tan mudable!...»

La reflexió moral que rebla gratuïtament el sentit de la vivència: «El viatge de l'amor vol tanta embranzida com càlcul: si no, el plaer es deixata en oblit i res no pot sorprendre'ns perquè res no ha estat previst»; «car res del que ens ha estat arrabassat no ha mai tornat encara, i això és dur, molt dur, i cal acceptar-ho només en silenci, amb muda indignació».

Però, com ja és sabut, els trucs només es poden veure si és voluntàriament, que s'ensenyen: com a part del joc literari. Hi hagi o no aquesta intenció per part d'Àlex Susanna, el que caldria fóra, en qualsevol cas, ofici.

Úrsula GUITERES I PRAT